

Hamsun og jødene enda en gang

Av professor
Allen Simpson,
Minnesota

Jeg har nå lest Sven A. Ellefsens intervju med meg om Knut Hamsuns antisemittisme (Dagbladet, 27.11.78). Intervjuet, slik som Ellefsen har laget det, gir et helt skjevt bilde av hva jeg mener om Hamsun og hans holdning til jødene. Ellefsens verste misforståelse var da han påstod at jeg sa at antisemittismen «gjennomsyrer store deler av» Hamsuns forfatterskap. Den gjør jo ikke det, noe enhver som har lest Hamsun vil vite. Det er nok eksempler på antisemittismen i Hamsuns bøker og andre uttalelser av ham til at disse ikke bør neglisjeres eller bagatelliseres (særlig av folk som tar for seg studiet av Hamsuns holdning til Nazi-Tyskland), men forfatterskapet som helhet er merkelig fritt for antisemittisme.

Ifølge Ellefsen skal jeg også ha sagt noe så grovkornet som at «Hamsun forrødte de mest positive verdier» samfunnet har. Jeg sa det slett ikke, så jeg føler meg ikke nødtvunget til å forklare hva jeg kunne ha ment med en slik påstand. (Jeg vil bare tilstå at jeg, som Hamsun — og som Ibsen før ham — ikke vet hva «samfunnets mest positive verdier» er for noe.)

Jeg skal også ha fortalt Ellefsen at Hamsun støttet nazis-

tenes «utryddelse» av Tysklands jøder før krigen. «Utryddelse» er kommet, i denne sammenhengen i alle fall, til å bety «massemyrde». Hamsun visste like så lite om dette som noen annen nordmann på den tiden — eller noen tysker for den saks skyld, nazist eller ikke-nazist. Jeg har aldri brukt et slikt ord som «utryddelse» i denne sammenhengen. Hamsun sympatiserte med det nazistene gjorde for å svekke «den jødiske makten» i Tyskland, akkurat som Aftenposten og Verdens Gang, to av Norges mest læste aviser, gjorde. Men Hamsun visste langt mindre om voldshandlinger mot jødene enn disse to avisene hadde anledningen til å vite.

Det er noe ironisk i at Dagbladet har innledet intervjuet med meg med en stor overskrift, et av Hamsuns utfall mot jødene: «Hans jødesnute er ikke til å holde ut», og så har føyet til et bilde av Hamsuns profil, med underskrift: «Med den rettste av neser». Som jeg fortalte Sven Ellefsen (men det kom ikke med i intervjuet) var det Dagbladets redaktør, Einar Skavlan, som skrev, i sin Hamsun-biografi fra 30-årene, om Knut Hamsuns «fine raseansikt», og han gjorde dette på samme side i biografien hvor han bagatelliserer Hamsuns holdning til Nazi-Tyskland. Etter krigen var jo Skavlan en av dem som ville at man skulle gå hardest til felts mot Hamsun. Men er ikke å snakke om et menneskes «fine raseansikt» en del av den samme mentaliteten som kan beskrive andre menneskers «uutholdelige jødesnute?» (Pussig nok «lånte» Tore Hamsun dette om Hamsuns «fine raseansikt» fra Skavlan i sin bok Knut Hamsun — min far, og denne boken kom, jo etter krigen. Han måtte ha følt at alle ville forstå og godta beskrivelsen, akkurat som Skavlan før ham.)

Jeg må også dementere Sven Ellefsens påstand at Hamsuns

antisemittisme har vært mitt «spesialområde» i mange år. Gud for en kjedelig livsoppgave det ville være! Jeg utforsket Hamsuns antisemittisme i kanskje tre måneder, skrev så en artikkel om den, og så trodde jeg at jeg var ferdig med den saken.

Endelig vil jeg si at om noen ønsker å vite hva jeg mener om Knut Hamsun og jødene, må man lese artikkelen min i Edda (hefte 5, 1977). Man får dessverre ikke å vite det fra Sven Ellefsens intervju med meg.

er født med et «føtalt alkoholsyndrom», men de er iallfall ikke innrapportert.

Konklusjonen bør derved være at den vordende mor utviser et visst måtehold (f.eks. et par drinker eller et par halvlitere pils pr. dag), inntil klarere resultater foreligger, men ikke nødvendigvis må avstå fra ethvert alkoholbruk i svangerskapsperioden.

Dagbladet 20/2-79